GAZETA

Wielkiego Xięstwa

POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 30. — W Srodę dnia 5. Lutego 1834.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Z Paryża, dnia 24. Stycznia.

Indicateur de Bordeaux z dn. 21. donosi z Wittoryi pod d. 16: Generał-Kapitan Valdes udał się onegdaj z wszystkiemi, pod rozkazem jego zostającemi wojskami do Salvatiera, aby wspólnie z Generałem Lorenzo na powstańców w Nawarze napaśdź. Generał Butron odjechał dla objęcia dowództwa w Guipuzcoi, a Brygadyer Espartere zastępuje w Bilbao Generała Walls, męża nie mającego ani energii, ani wśród obecnych stósunków niezbędnéj potrzebnéj dzielności. Z listów z Saragossy nadeszłych dowiadujemy się, że Arragończykowie głośno konstytucyi i wolności żądają. W Galicyi i Estremadurze oczekują podobnego oświadczenia się opinii publicznéj. Stan prowincyi Biskajskich bardzo zasmucający; wsi bezustannie niepokojone bywają przez snujące się tamże oddziały Karolistów.

Minister wojny postanowił uwolnić urzędników administracyjnych armii północnéj od dotychczasowych obowiązków, a główny jéj sztab utrzymać, z uchyleniém racyi polowych.

Za przykładem Arcy-Biskupa w Bordeaux i Biskupa w Versailles, Arcy-Biskupa w Aix wydał list pasterski do duchowieństwa dyecezyi swojéj, wzywając ją, aby wszelkiemi siłami przykładało się do uskutecznienia prawa względem szkół elementarnych.

Mowią wiele o liście Arcybiskupa Toledo do Królowéj, tego samego, który już wprzódy gdy kortezi składali przysięgę wierności Xiężnéj Asturyi, wzbraniał się wypełnić obrząd kościelny. Ministeryum wezwało teraz Arcybiskupa, aby złożył młodéj Królowéj przysięgę, na co odpowiedział, że uważa rząd Izabelli *de facto*, a takowemu niepotrzebuje składać przysięgi, że brakuje właściwéj władzy dla przyjęcia takiéj przysięgi, i że w téj mierze może tylko kortezów uznać za właściwych. Godną uwagi jest, że najprzeciwniejsze stronnictwa dążą do jednego celu i oba odwołują się do uroczystego głosu kortezów, poznając niepodobieństwo nadania innym sposobem ważności swym twierdzeniom.

List z Algieru pod dn. 28. z. m. donosi: „Oddawna już władza administracyjna tutejsza zamyśla umieścić wielkie latarnie na znakomitszych wieżach, co wkrótce ma przyjść do skutku. Tymczasowie mają przybyć z Francyi dwa apparaty, przeznaczone do Algieru i Oran; późniéj dla bezpieczeństwa żeglarzów morskich znajdować się będą latarnie przy Bona, Bugia i aż do przylądku Matifou."

Generał Don Józef Valdes, Pułkownicy Grassys i Cerrati, oraz inni Katalończykowie

którzy jeszcze bawili we Francyi, wyjechali teraz do Katalonii.

Zapewniają, iż 32gi pułk piechoty ma należeć do wyprawy do Konstantyny, która w miesiącu Maju ma być przedsięwziętą.

Przyjęto nareszcie plan postumentu do obelisku egipskiego. Ma się on składać z 3 sztuk najpiękniejszego granitu, i mieć 9 metres (28 stóp) wysokości. Obelisk zaś jest wysoki 23 metres; cała więc wysokość wynosić będzie 32 metres (100 stóp).

W sądzie handlowym paryzkiem toczyła się niedawno sprawa, która dla większéj części żonatych Paryżanów mogła być dosyć interesującą. Żona Generała Jucherau de St. Denis, nakupiła w kilku miesiącach od modniarki kapeluszów za 600 fr., a że ta nie mogła otrzymać swoich pieniędzy, zaskarżyła więc męża téj damy przed sądem handlowym. Generał oświadczył przez swojego adwokata, że majątek jego niewystarczyłby, gdyby chciał płacić wszystkie marnotrawstwa swojéj żony na toaletę. Rękawicznik żądał od niego zapłaty rachunku w sumie 2000 fr. i aby się zabezpieczył od powodzi podobnych rachunków, musi dozwolić działania ustawom, które zapewne nie dopuszczą, aby go usłużni liweranci żony jego zrabować mieli. Sąd przychylił się do tego zdania, i odrzucił prośbę kupcowéj przeciwko mężowi zaniesioną. Pewien Paryżki dziennik pisze, że taki wyrok właśnie przed końcem roku, kiedy rachunki biednym małżonkom formalnie jakby z deszczem do domu spadały, bardzo dogodny stanie się nie dla jednego.

Z dnia 25. Stycznia.

Indicateur umieścił następujące wiadomości, pochodzące, jak utrzymuje, od osób, które 16. b. m. wieczorem Madryt opuściły. Pomiędzy Mondragon i Bergara został goniec gabinetowy Pana Rayneval zatrzymany; powstańcy zaprowadzili go w góry ku Onacie, gdzie się ich dowódzca Ansa, zostający pod rozkazami Zabali, znajdował. Dowódzca obszedł się z gońcem, jako też z osobami, którym szczegóły te zawdzięczamy, bardzo grzecznie. Żądał tylko widzieć listy, a chociaż skłonnym był szanować te, których napis oznaczał, że dla rządu francuzkiego przeznaczone były, uderzyło go przecie, iż tyle pojedyńczych paczków adres do Xięcia Broglie nosiły. Domyślał się przeto, iż takowe dla innych osób mogłyby być przeznaczone, i niektóre rozpięczętował. Okazało się wtedy istotnie, że pod kopertą znajdowały się listy do Posła hiszpańskiego, do Prefekta policyi, Pana Gisquet i do Marszałka Soult. Po przekonaniu się zatém o treści tych różnych listów, pozwolił kuryerowi udać się z listami do rządu francuzkiego w dalszą drogę. Podziwienia godną było rzeczą, że o upadku Ministeryum Pana Zei powstańcy się dopiero z tych depeszy dowiedzieli. — Gdy goniec Madryt opuszczał, miasto zupełnéj używało spokojności. Oddalenie Zei wielką radość sprawiło. Zapewniano tamże, że, chociaż Burgos na teraz utrzymał się przy Ministeryum spraw wewnętrznych, niezwłocznie jednak zastąpiony zostanie przez Hr. Torreno, ścisłego przyjaciela nowego pierwszego Ministra. Ostatni przyjął tylko swój urząd pod pewnemi warunkami, a z tych znaczniejsze są: 1) Niezwłoczne zwołanie Kortezów *por estamentos*, ale z zmianami, jakich okoliczności czasowe wymagają. 2) Uznanie niepodległości osad amerykańskich; i 3) uroczyste uznanie Donny Maryi Królową Portugalską. — Zresztą wnoszą sobie, iż Ministeryum w teraźniejszym układzie, wkrótce jeszcze cząstkowych dozna odmian.

W jednym liście z Bajonny z dn. 20. b. m. wyrażono: Położenie prowincyi Biskajskich w niczém się dotąd nie zmieniło. Powstańcy nie tracą odwagi, i trzeba się obawiać, aby się przy zbliżaniu przyjemnéj pory roku jeszcze bardziéj nie rozpostarli, jeżeli rząd skutecznych środków dla przytłumienia tychże nie przedsięweźmie. — Hiszpański Admirał Don Kajetan Valdes, Prezydent Regencyi w czasie rządów Kortezów, przybył tu z Londynu i udaje się do Madrytu. Wydanym niedawno dekretem Królowéj-Regentki powrót do Hiszpanii dozwolony mu został. Zapewniają, iż Hr. Florida Blanca mianowany będzie Posłem hiszpańskim w Paryżu. I dziś jeszcze mówią tu o wzburzeniu umysłów w Barcelonie. Lud tameczny woła: „Niech żyje konstytucya i niepodległość!“ Aż do odejścia gońca nie miało wojsko żadnego udziału w tém zaburzeniu. Generał Llander znajdował się na wsi. — Dopis. Nadeszły tu listy z Barcelony z dnia 18. Donoszą one, że dniem wpierw lud istotnie bardzo był wzburzony, i że szczególniéj na mnichów był zawzięty, że jednak Llander z Ayuntamiento wmieszawszy się pomiędzy gromady skupione, porządek przywrócił. Dnia 18. odebrano w Barcelonie wiadomość o zmianie Ministeryum, którą z publiczném okazaniem radości uroczyście obchodzono.

Hiszpania.

Dzienniki francuzkie przytaczają jeszcze dawniejsze, przed zmianą Ministeryum pisane listy prywatne z d. 11. Stycznia, z których się o następujących dowiadujemy szczegółach: „Cotylko wydany przez rząd Noworocznik Królewski wymienia pod artykułem

„Portugalia" Don Miguela I. jako Najwierniejszego Króla, Don Pedra zaś i Donnę Maryą da Gloria jako Infanta i Infantkę Królestwa Portugalskiego. W artykule dotyczącym się Królewsko Hiszpańskiego Dworu, ani Don Carlosa, ani żadnego z synów jego, ani małżonki, ani nawet Xiężniczki Beiry nie wymieniono. Wykazuje się z niego, że główny sztab armii hiszpańskiéj, nie rachując w to karolistowskich albo nieułaskawionych konstytucyjnych wyższych oficerów, składał się dn. 1. Stycznia 1834. r. z 69 Generałów dywizyi, 163 Generałów brygady i 337 Pułkowników. Liczba wielką wstęgą orderu Karola III. ozdobionych Kawalerów wynosi 287, liczba dam ozdobionych wielką wstęgą orderu Królowéj Maryi Ludowiki 156, ozdobionych wielką wstęgą orderu Elżbiety katolickiéj 140, wielką wstęgą St. Hermenegildy 155, a ozdobionych wielką wstęgą orderu St. Ferdynanda 88. Rozumie się samo przez się, iż do wszystkich tych orderów tytuł: excellentia jest przywiązany. Infant Don Francisco de Paula ma być mianowany Naczelnym wodzem armii w miejsce Don Carlosa, który z wszystkich godności cywilnych i wojskowych wyzuty został. Dziś głoszono, że przybyły tu z Paryża Hr. Parsent, Grand hiszpański, przywiózł Królowéj pismo Ludwika Filipa, w którém Monarcha ten J. K. Mości zmianę Ministeryum przedsięwziąść radzi. Lecz zważając na ściśle stósunki przyjaźni, zachodzące między Ministeryum hiszpańskiém a Posłem francuzkim, wątpimy o prawdzie téj wiadomości. — Wczoraj wieczorem odkryto spisek karolistowski, którego członkowie z sędziów, księży i zakonników składać się mają. Chcą nawet niektórzy wiedzieć, że ci nieszczęsni jednego młodego fanatycznego ucznia skłonić mieli do odebrania Królowéj życia. Przy najbliższéj sposobności będę może mógł Panu pewniejszych w téj mierze udzielić wiadomości. Agenci apostolicznéj Junty starają się wpływ swój wywierać na niższe klassy ludności Madryckiéj, która hojnie dostarczanemi pieniędzmi łatwo się da złudzić. Zbywa jéj tylko na męstwie, aby czego dokazać. Zresztą ćwiczy się jednak motłoch w zbrodniczych zamachach. W odleglejszych dzielnicach miasta codzień wieczorem padają ofiary zemsty pospólstwa i słychać rzęsiste okrzyki: „Niech żyje Karol V.!" Wyznać trzeba, że policya czujna i czynna, ale ma ona do czynienia z fanatykami, dla których śmierć sama jest igraszką. Wczoraj przyaresztowano kilku zakonnikow; ale sąto tylko agenci, a trzebaby było samych pojmać hersztów. Twierdzą, że Kommissya militarna byłego ochotnika Królewskiego, który złorzeczył Królowéj, na miejscu rozstrzelać kazała. — Szczęściem dla rządu, że mieszkańcy po prowincyach sami poczęści do oręża się garnęli; bez ich szlachetnego poświęcenia się, Hiszpania jużby była uległa Karolistom.

Portugalia.

Z Lizbony, dnia 14. Stycznia.

Chronica z d. 3. b. m. podaje jako ważną wiadomość, że twierdza Marsao d. 12. Grudn. przez wojska konstytucyjne napadnięta i zdobytą została. Powiada ona, że znajdująca się przy niéj, z natury niedostępna cytadela, małéj tylko potrzebowała naprawy, aby ją niepodobną do zdobycia uczynić. Miejsce to ma być we wszystkie potrzeby dostatecznie opatrzone i przez waleczny garnizon pod wodzą biegłego Pułkownika Pinto bronione. — Tenże sam dziennik donosi pod dn. 10. b. m. podług depeszy Korregidora z Alkobaki z dn. 6, iż miasto to tegoż samego dnia przez 1000 piechoty i 50 jazdy nieprzyjacielskiéj, od Leiryi przybyłych, napadnięte zostało, lecz że nieprzyjaciel po kilku wystrzałach z obydwóch stron znowu się cofnął.

Anglia.

Z Londynu, dnia 24. Stycznia.

Kuryer dzisiejszy wyraża: „Wszystko cośmy dotychczas o interwencyi w Portugalii powiedzieli, potwierdza się. Wśród obecnych okoliczności żadna do kraju tego wyprawa przedsięwziętą nie będzie; jeżeliby zaś potrzeba tego wymagać miała, Anglia wahać się nie będzie, aby przymierzoną Królowę posilkować. Nie obawiamy się tego, żeby dalsze postępowanie Rossyi nas do czynnéj demonstracyi znaglić miało; przeciwnie, kroki połączone Anglii i Francyi wydały pożądane skutki."

Xiążę Wellington wyjechał stąd na powrót do majętności swojéj niedaleko Hartford-Bridge, celem przyjęcia tam Xięcia Cumberland, którego przybycie jest co chwila spodziewaném.

Na uczcie danéj w Dublinie w rocznicę założenia pewnego instytutu dobroczynnego, Pan O'Connel miał znowu mowę i usiłował wzburzyć namiętności. Spełnił toast względem rozwiązania unii, który (jak oświadczył) powinien być zawsze pierwszym na każdém zgromadzeniu irlandskiém.

Deputacya zjednoczonych komitetów dyssydentów protestanckich, złożyła onegdaj uszanowanie swoje Hrabiemu Grej i oświadczyła mu zdanie swoje o środkach zaradzenia ich uskarzaniom. Gazeta Globe mniema, iż rząd zaspokoi ich życzenia, ile się to z dobrem kraju zgadzać będzie; przydaje oraz: „Dowiadujemy się, że już przysposobiono

bile względem systematu utrzymania metryk i względem małżeństwa, które odtąd ma być uważane tylko za układ cywilny, zostawując rozmaitym gminom religijnym branie ślubu według obrządku swego. Mniemamy, iż Ministrowie albo sami podadzą te bile, albo jako obrońcy swobód cywilnych i religijnych, popierać je będą wszelkiemi siłami."

Sekretarz Lorda Palmerstona oznajmił właścicielom okrętu „Carolina", zatrzymanego niedawno w Lizbonie, iż tameczna władza marynarki wspomniony okręt uwolniła.

Globe poleca wydaną niedawno broszurę pod tytułem: „Rozwiązanie unii z Irlandyą, uważane z praktycznych względów" — jako wyborne roztrząsanie skutków, które koniecznie musiałyby wyniknąć z zupełnego zniesienia związku między Anglią i Irlandyą. „W Irlandyi (pisze ta broszura) tylko przez 18 lat istniało niezawisłe prawodawstwo. Coż się wydarzyło w tym krótkim przeciągu czasu? Harmonia władz wykonawczych w obu Królestwach prawie tylko przypadkiem była utrzymaną; wybuchło powstanie, które zagrażało rządowi; nieprzyjaciele Anglii zwracali swe spojrzenia na Irlandyą, jako na najstósowniejsze miejsce do wkroczenia; w roku zaś 1783. Lord North oświadczył, że wyraźnie Anglia i Irlandya we względzie politycznéj władzy, przyjęły stanowiska, jak dwa obce państwa."

Taż gazeta udzieliwszy jeszcze kilka wyjątków z téj broszury dodaje: „Wspomnienie, iż teraźniejsze następstwo tronu w Anglii opariém jest na zasadzie, że korona ma tylko przechodzić na protestantów, jest już dostatecznéin aby dowieść, że przy prawodawstwie, którego większość złożoną byłaby z katolików, zmiana owéj zasady byłaby jedną z pierwszych jéj czynności."

W połączonéin Królestwie Wielkiéj Brytanii jest 58,000 warsztatów, którym woda lub para ruch nadaje. W każdym warsztacie wyrabia się na dzień 22 łokci kwadratowych, a zatém we wszystkich warsztatach 1.276,000 łokci.

Słychać iż pewien Francuz, będący w służbie Don Carlosa, przybył do tutejszéj stolicy, celem zaciągnienia żołnierzy dla niego, oraz starania się o pieniądze i potrzeby wojenne.

Gazeta Globe umieściła porównanie budżetu holenderskiego od roku 1829. do 1833. W roku 1829 wydatki wynosiły 88,190,565 złotych holenderskich, dochody 70 milionow, brakowało 18.190,565; w roku 1830., wydatków było 77.853,200, dochodu 52 milionów, brakowało 25,853,200; w r. 1831., wydatki wynosiły 86½ mil., dochody 50 mil., brakowało 36½ milionów; w roku 1832. wydatków było 91,356,673, dochodu 50 milionów, brakowało 41,356,673; w roku 1833. wydatki wynosiły 94,628,111, dochody 50 milionów, brakowało 44,628,114. Od roku 1829. do 1833. deficit wynosiło ogólnie 166,528,649 złotych holenderskich.

Poseł portugalski, kawaler Lima, Pan Mendizabal i inni znakomitsi agenci Donny Maryi, zwiedzili w tych dniach 60ciodziałową fregatę portugalską „Don Pedro", będącą pod dowództwem Kapitana Bertrand i stojącą na kotwicy w Northfleet. Przyjęto ich z zwykłemi honorami; oświadczyli zadowolenie swoje z wybornéj postawy ludzi, a gdy się oddalali, pożegnano ich 11stu wystrzałami działowemi; udali się potém na statek parowy „Edinburg", na którego pokładzie znajduje się blisko 600 żołnierzy zaciągnionych w Belgii. Poseł wręczył im chorągiew, którą z największym zapałem przyjęto, a muzyka grała hymn konstytucyjny. Statek ten popłynął wczoraj do Lizbony.

Wielu członków kościoła anglikańskiego podpisało oświadczenie przeciw wszelkiemu targnieniu się na prawa i przywileje kościoła narodowego.

ZAPOZEW EDYKTALNY.

Nad pozostałością Ur. Wincentego Goślinowskiego z Giecza, do któréj wieczystodziedziczny folwark Giecz należy, otworzono w dniu 21. Maja 1832. proces spadkowo-likwidacyjny. Termin do podania wszystkich pretensyi wyznaczony przypada na

dzień 14. Maja r. p.

o godzinie 10téj przed południem w Izbie stron tutejszego Sądu Ziemiańskiego, przed Referendaryuszem Sądu Ziemiańsk. Meerkatz.

Kto się w terminie tym nie zgłosi, zostanie za utracającego prawo pierwszeństwa jakieby miał uznany i z pretensyą swoją li do tego odesłany, coby się po zaspokojeniu zgłoszonych wierzycieli pozostało.

Nieznajomym tu wierzycielom Kommissarze sprawiedliwości Jakobi, Spiess, Guderian, Hoyer i Brachvogel proponują się.

Poznań, dnia 30. Grudnia 1833.

Krol. Pruski Sąd Ziemiański.
